

**EUROOPAN KOMISSION VASTAUKSET EUROOPAN
TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIMEN ERITYISKERTOMUKSEEN
”LENTOMATKUSTAJIEN OIKEUDET COVID-19-PANDEMIAN AIKANA:
KOMISSION PYRKIMYKSISTÄ HUOLIMATTA KESKEISET OIKEUDET OVAT
VAILLA SUOJAA”**

TIIVISTELMÄ

I. Komissio ryhtyi välittömästi toimiin ja esitti heti covid-19-epidemian sosioekonomisten vaikutusten lieventämiseksi toimenpiteitä, joiden keskiössä olivat koordinoitunut eurooppalaiset toimet¹. Tähän kuului kohdennettua lainsäädäntöä, jonka nojalla lentoyhtiöt ovat saaneet tilapäisesti jättää noudattamatta EU:n lainsäädännön mukaisia lähtö- ja saapumisaikoja koskevia velvoitteitaan, sekä matkustajien oikeuksia koskevat tulkintaohjeet covid-19:n yhteydessä ja tilapäiset puitteet, joilla EU:n jäsenvaltioille on annettu mahdollisuus hyödyntää valtioneuvoston päätösten mukaista täyttä joustovaraa talouden tukemiseksi covid-19-pandemian yhteydessä.

II. Komissio korosti 18. maaliskuuta 2020 antamissaan tulkintaohjeissa matkustajien oikeuksista covid-19-epidemian yhteydessä, että matkustajilla on oikeus saada paikkansapitäviä tietoja oikeuksistaan ja peruutustapauksissa heille on tarjottava selkeä mahdollisuus valita korvaus rahana tai matkakuponkina.

Menojen painopisteiden päättäminen kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan. Komissio muistutti jäsenvaltioita siitä, että valtioneuvoston päätösten mukaan ne voivat tarjota tukea, jonka avulla lentoyhtiöt/matkanjärjestäjät voivat maksaa korvauksia matkustajille.

III. Laajamittaiset peruutukset covid-19-pandemian aikana osoittivat EU:n laajusten sääntöjen sekä niiden yhdenmukaisen täytäntöönpanon ja valvonnan merkityksen. Komissio sitoutui kestävän ja älykkään liikkuvuuden strategiassaan² tarkastelemaan vaihtoehtoja matkustajien oikeuksien entistä yksinkertaisemman, johdonmukaisemman, yhdenmukaisen ja kriisinkestävän multimodaalisen kehityksen edistämiseksi sekä siitä saatavia hyötyjä.

IV. a) Komissio pitää erittäin tärkeänä, että lentoyhtiöt antavat matkustajille paikkansapitävää tietoa heidän oikeuksistaan ja että matkustajien oikeuksien täytäntöönpanosta vastaavat kansalliset täytäntöönpanoelimet ryhtyvät toimiin, jos lentoyhtiöt eivät toimi näin. Vaikka lentoyhtiöt peruuttivat ennennäkemättömän määrän lentoja ja joutuivat maksuvalmiuskriisiin, komissio katsoo, että kuluttajien liikenne- ja matkailualaa kohtaan tuntemaan luottamuksen kannalta on erityisen tärkeää, että lentoyhtiöt tiedottavat heille asianmukaisesti oikeudesta käteiskorvaukseen. Komissio antoi toukokuussa 2020 suosituksen, jolla matkakupongeista pyrittiin tekemään houkutteleva vaihtoehto matkustajille ja pakettimatkustajille tarjottaville käteiskorvauksille. Tavoitteena oli helpottaa liikenteenharjoittajien maksuvalmiuskriisiä. Komissio suositti myös matkakuponkien suojaamista maksukyvyttömyystilanteilta.

EU:n tason yleiskäsitystä paikalla vallitsevasta tilanteesta on hyvin vaikea saada, koska raportointia komissiolle koskevia velvoitteita ei ole asetettu. Näin ollen komissio hankki

¹ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/timeline-eu-action_fi

² COM(2020) 789 final.

tietoja EU Pilot -vuoropuhelumenettelyn avulla. Se ehdotti tiukennettuja raportointivaatimuksia jo vuonna 2013, mutta neuvosto ei ole toistaiseksi päässyt yhteisymmärrykseen ehdotuksen käsittelystä.

b) Komissio on maaliskuusta 2020 alkaen hyväksynyt monia suuntaviivoja, ohjeita ja tiedonantoja, joiden tavoitteena on tukea jäsenvaltioiden koordinoitavia toimia ja turvata vapaa liikkuvuus EU:ssa covid-19-pandemian aikana.

Ensisijaisista menoalueista päättäminen kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan. Komission tehtävänä kilpailusääntöjen noudattamisen valvojana ei ole kehottaa jäsenvaltioita ottamaan käyttöön tukiohjelmia, joilla helpotettaisiin korvausten maksamista matkustajille.

Komissio on muistuttanut jäsenvaltioita siitä, että ne voivat valtiontukisääntöjen nojalla myöntää tukea, jonka avulla lentoyhtiöt/matkanjärjestäjät voivat maksaa korvauksia matkustajille.

Jäsenvaltiot eivät myöntäneet valtiontukea kaikille lentoyhtiöille ja pakettimatkojen järjestäjille. Myös ne, jotka eivät saaneet valtiontukea, alkoivat maksaa korvauksia matkustajille komission ja jäsenvaltioiden toteuttamien tuki- ja täytäntöönpanotoimenpiteiden seurauksena.

c) Re-open EU -verkkosivustolla tiedotetaan kussakin jäsenvaltiossa voimassa olevista matkustusrajoituksista. Matkustajien oikeuksien kannalta keskeisiä verkkosivustoja ovat Sinun Eurooppasi -sivusto ja 1. maaliskuuta 2020 perustettu koronavirustoimia koskeva sivusto.

d) Komissio on samaa mieltä siitä, että nykyistä oikeudellista kehystä on tarkistettava, kuten myös kestävän ja älykkään liikkuvuuden strategiassa esitetään. Komissio ehdotti lentomatkustajien oikeuksien uudelleentarkastelua jo vuonna 2013 siihen mennessä saatujen kokemusten ja vulkaanisen tuhkapilven vuonna 2010 aiheuttaman kriisin pohjalta. Tämä vireillä oleva asia on komissiolle ensisijaisen tärkeä, ja se muistuttaa kerta toisensa jälkeen kullekin neuvoston puheenjohtajavaltiolle tarpeesta edetä kiireellisesti asian käsittelyssä neuvostossa.

V. Komissio hyväksyy kaikki suositukset.

JOHDANTO

01. EU:n matkustajien oikeudet ovat sisämarkkinoiden ja liikenneverkkojen moitteettomalle toiminnalle olennaisen tärkeitä, sillä ne suojaavat eurooppalaisia matkustajia lento-, juna-, laiva- ja linja-automatkan eri vaiheissa. Covid-19-pandemia on muistuttanut niiden merkityksestä.

02. Matkustajien oikeudet ovat keskeisellä sijalla EU:n liikenne- ja kuluttajapolitiikassa, tai kuten tilintarkastustuomioistuin totesi vuoden 2018 kertomuksessaan, kyseessä on EU:n lippulaivahanke.

03. Vuonna 2013 tehty ehdotus asetuksen tarkistamiseksi³ on komission vuoden 2021 työohjelmassa ensisijainen käsiteltävä asia.

³ COM(2013) 130 final, 13.3.2013.

04. EU:n matkustajien oikeudet pannaan täytäntöön monitasoisessa hallintoympäristössä. Näin ollen kansallisen tason elimet ja viranomaiset osallistuvat niiden täytäntöönpanoon, ja komissio tukee ja seuraa niiden toimia.

05. Komissio on pandemian alusta lähtien pyrkinyt edistämään jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja koordinoitua. Komissio on maaliskuusta 2020 alkaen hyväksynyt monia suuntaviivoja, ohjeita ja tiedonantoja, joiden tavoitteena on tukea jäsenvaltioiden koordinoituita toimia ja turvata vapaa liikkuvuus EU:ssa covid-19-pandemian aikana.⁴

Komissio hyväksyi erilaisia toimenpiteitä, jotka esitetään tarkemmin aikajanalla koronaviruksen torjuntatoimia koskevilla komission verkkosivuilla⁵.

On huomattava, että oikeus vapaaseen liikkuvuuteen EU:ssa ei ole ehdoton ja sitä voidaan rajoittaa kansanterveyteen liittyvistä syistä. Tästä määrätään perussopimuksessa (SEUT-sopimuksen 21 artikla) ja johdetussa oikeudessa (direktiivi 2004/38).

Jäsenvaltiot voivat siten määrätä pandemian johdosta toimenpiteitä, jotka rajoittavat henkilöiden vapaata liikkuvuutta EU:ssa. Toteutettavat toimenpiteet eivät saisi ylittää sitä, mikä on ehdottoman välttämätöntä (suhteellisuus), eikä niissä saisi tehdä eroa matkustajien välillä heidän kansalaisuutensa perusteella (syrjimättömyys). Komissio seurasi näiden periaatteiden noudattamista ja oli tiiviissä yhteydessä jäsenvaltioihin.

06. EU-johtajat sopivat viruksen leviämisen hidastamiseksi 17. maaliskuuta 2020 koordinoitun väliaikaisen rajoituksen soveltamisesta EU:hun suuntautuvaan muuhun kuin välttämättömään matkustamiseen.⁶ Se pantiin täytäntöön 30. kesäkuuta 2020 saakka. EU:n sisäisten matkustusrajoitusten osalta toukokuusta 2020 alkaen rajoja avattiin asteittain uudelleen, mutta terveyssyistä asetettuja rajoituksia sovellettiin edelleen (esimerkiksi suuririskisiltä alueilta matkustaviin sovellettavat karanteenisäännöt tai testausvaatimukset). Kansanterveydellisistä syistä yleisenä ohjeena oli, että matkustamista olisi syytä välttää.

⁴ Ks. luettelo neuvoston suosituksen (EU) 2020/1475 johdanto-osan 8 kappaleen alaviitteessä 3: Komission suuntaviivat rajaturvallisuustoimenpiteitä varten terveyden suojelemiseksi ja tavaroiden ja välttämättömien palvelujen saatavuuden turvaamiseksi (EUVL C 86 I, 16.3.2020, s. 1), komission suuntaviivat työntekijöiden vapaan liikkuvuuden harjoittamisesta covid-19-epidemian aikana (EUVL C 102 I, 30.3.2020, s. 12), Euroopan komission puheenjohtajan ja Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan yhteinen eurooppalainen etenemissuunnitelma covid-19-rajoitusten purkamiseksi, covid-19-hätätoimenpiteisiin liittyvät komission ohjeet terveydenhuollon ammattihenkilöiden vapaasta liikkuvuudesta ja koulutuksen vähimmäistason yhdenmukaistamisesta (EUVL C 156, 8.5.2020, s. 1), komission tiedonanto ”Vaihteelliset ja koordinoitut toimet vapaan liikkuvuuden palauttamiseksi ja sisärajatarkastusten poistamiseksi” (EUVL C 169, 15.5.2020, s. 30), komission tiedonanto EU:hun suuntautuvaa muuta kuin välttämätöntä matkustamista koskevan väliaikaisen rajoituksen soveltamisen kolmannesta arvioinnista (COM(2020) 399 final), komission ohjeet kausityöntekijöille EU:ssa koronavirusepidemiaan liittyen (EUVL C 235 I, 17.7.2020, s. 1), komission tiedonanto vihreiden kaistojen täytäntöönpanosta terveyden suojelemiseksi ja tavaroiden ja välttämättömien palvelujen saatavuuden turvaamiseksi rajaturvallisuustoimenpiteitä varten annettujen suuntaviivojen mukaisesti (EUVL C 96 I, 24.3.2020, s. 1), komission suuntaviivat rahtilentotoiminnan helpottamisesta covid-19-epidemian aikana (EUVL C 100 I, 27.3.2020, s. 1) ja komission ohjeet aluksilla olevien merenkulkijoiden, matkustajien ja muiden henkilöiden terveyden suojelemisesta, kotiuttamisesta ja matkustusjärjestelyistä (EUVL C 119, 14.4.2020, s. 1).

⁵ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/timeline-eu-action_fi

⁶ <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/coronavirus/covid-19-travel-and-transport/>

Neuvosto hyväksyi kesäkuussa 2020 suosituksen⁷ EU:hun suuntautuvaa muuta kuin välttämätöntä matkustamista koskevasta väliaikaisesta rajoituksesta ja sen mahdollisesta poistamisesta. Tätä suositusta päivitettiin viimeksi 2. helmikuuta 2021.

07. Komissio esitti lokakuussa 2020 lisätoimenpiteitä, joiden tavoitteena oli auttaa rajoittamaan koronaviruksen leviämistä, pelastamaan ihmishenkiä ja parantamaan sisämarkkinoiden häiriönsietokykyä. Toimenpiteisiin sisältyi EU:n yhteinen sähköinen matkustajatietolomake, jonka avulla jäsenvaltiot voivat tehdä saapuvia henkilöitä koskevia riskinarvioita ja mahdollistaa kontaktien jäljittämisen.⁸ Komissio oli koko ajan yhteydessä jäsenvaltioihin seuratakseen tilannetta ja koordinoidakseen matkustusrajoituksia erityisesti kansallisten yhteyspisteiden verkoston kautta.

13. Ensimmäinen luetelmakohta – Komissio huomauttaa, että pääasiallinen ilmoitusvelvollisuus häiriötilanteissa on liikenteenharjoittajilla itsellään. Se korostaa tässä yhteydessä, että kansallisten täytäntöönpanoelinten on seurattava säännöllisesti liikenteenharjoittajien edistymistä täytäntöönpanossa.

Komissio tekee kuitenkin säännöllisesti Eurobarometri-tutkimuksia, jotka koskevat kansalaisten tietoisuutta matkustajien oikeuksista (viimeisimmät ovat vuodelta 2019). Ne vahvistavat, että yleisön tietämystä olisi parannettava edelleen. Komissio pyrkii vaikuttamaan tähän Sinun Eurooppasi -verkkosivustollaan, Europe Direct -yhteyspisteiden kautta annetuilla tiedoilla, Euroopan kuluttajakeskusten verkostolle (ECC-verkosto) annettavalla tuella ja matkustajien oikeuksia koskevilla kampanjoillaan⁹.

Toinen luetelmakohta – Komissio on yhtä mieltä siitä, että asetusten täytäntöönpano on asetettava etusijalle. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan kunkin jäsenvaltion on perustettava kansallinen täytäntöönpanoelin ja määrättävä matkustajien oikeuksia koskevien asetusten rikkomisesta tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia seuraamuksia.

Kansallisten täytäntöönpanoelinten suorittama täytäntöönpano vaihtelee niiden kansallisen lainsäädännön mukaisen toimivallan perusteella (sitovat päätökset, tehokkaat seuraamukset, yksittäisten valitusten käsittely).

Kolmas luetelmakohta – Komissio katsoo, että sen nykyinen rooli on seurata voimassa olevan matkustajien oikeuksia koskevan kehyksen tehokasta soveltamista.

Komissiolla ei ole valtuuksia koordinoita matkustajien oikeuksia koskevan kehyksen täytäntöönpanoa jäsenvaltioiden tasolla.

HUOMAUTUKSET

20. Komissio katsoo, että matkustajien ja matkailijoiden tietoisuus oikeuksistaan on erittäin tärkeää. Tästä syystä se teettää säännöllisesti tätä aihetta koskevia Eurobarometri-tutkimuksia.

⁷ Neuvoston suositus (EU) 2020/912, annettu 30 päivänä kesäkuuta 2020, EU:hun suuntautuvaa muuta kuin välttämätöntä matkustamista koskevasta väliaikaisesta rajoituksesta ja sen mahdollisesta poistamisesta, EUVL L 208, 1.7.2020, s. 1.

⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/ip_20_1986

⁹ https://ec.europa.eu/transport/themes/passengers/campaign_en

Komissio on tietoinen siitä, että yleisön tietämystä asiasta olisi edelleen lisättävä.

Ks. myös komission vastaus 13 kohdan ensimmäiseen luetelmakohtaan.

21. Komissio huomauttaa, että häiriöiden sattuessa pääasiallinen ilmoitusvelvollisuus on liikenteenharjoittajilla itsellään. Kansallisten täytäntöönpanoelinten on seurattava säännöllisesti, täyttävätkö liikenteenharjoittajat tämän velvollisuuden. Komissio on antanut käytännön tietoa kaikille kansalaisille esimerkiksi Sinun Eurooppasi -sivustolla matkustajien oikeuksia käsittelevän tiedotuskampanjan ja Europe Direct -keskustietopalvelun kautta.

23. Komissio lisää, että matkapakettidirektiivin mukaan pakettimatkustajille on maksettava korvaus, jos he purkavat sopimuksen väistämättömien ja poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi (matkapakettidirektiivin 12 artiklan 2 kohta). Muissa tapauksissa heillä voi olla oikeus osittaiseen korvaukseen (ks. matkapakettidirektiivin 12 artiklan 1 kohta).

27. Komissio toteutti toimia kaikissa näissä tapauksissa, minkä johdosta jotkin jäsenvaltiot eivät laajentaneet tai muuttaneet väliaikaisia toimenpiteitään. Muissa tapauksissa komissio aloitti rikkomusmenettelyt.

Ks. myös tilintarkastustuomioistuimen huomautukset kohdassa 65.

32. Jäsenvaltiot eivät myöntäneet valtiontukea kaikille lentoyhtiöille ja pakettimatkojen järjestäjille. Myös ne, jotka eivät saaneet valtiontukea, alkoivat maksaa korvauksia matkustajille komission ja jäsenvaltioiden toteuttamien tuki- ja täytäntöönpanotoimenpiteiden seurauksena.

33. Komission yhteinen vastaus kohtiin 33–36 ja laatikkoon 6:

Komissio ehdotti vuonna 2013 asetuksen (EY) N:o 261/2004 osalta, että kaikkien asianomaisten osapuolten oikeuksia ja velvollisuuksia selvennettäisiin, jos niihin osallistuu välittäjiä.

Pakettimatkojen osalta, jotka eivät ole suoraan vertailukelpoisia, komissio arvioi, miten kustannusten oikeudenmukaisempi jakaminen talouden toimijoiden kesken koko arvoketjussa voisi parantaa kuluttajansuojaa.¹⁰

Jos asiaan osallistuu välittäjiä, täytäntöönpanon valvonta on myös osa käynnissä olevaa EU pilot -vuoropuhelua kaikkien jäsenvaltioiden kanssa. Komissio ja kuluttajansuojan yhteistyöverkko ovat käynnistäneet lentoyhtiöiden nykyisiä peruutusikäytäntöjä koskevan koordinoitun kyselytutkimuksen, jonka yhteydessä myös tämä kysymys on otettu esille.

38. Komissio huomauttaa, että matkakuponkeja koskevassa suosituksessa ehdotettiin muutakin kuin niihin liittyviä tiettyjä ominaisuuspiirteitä, kuten suojaa maksukyvyttömyyttä vastaan, jotta ne olisivat houkuttelevampia matkustajille ja pakettimatkustajille. Se korosti myös, että valtiontukia koskevien näkökohtien lisäksi jäsenvaltioita ja toimijoita olisi kannustettava harkitsemaan saatavilla olevien unionin järjestelmien käyttöä yritysten toiminta- ja maksuvalmiustarpeiden tukemiseksi.

¹⁰ Ks. COM(2013) 130 final (uuden 14 artiklan 6 ja 7 kohta) ja COM(2021) 90 final, s. 21.

Matkakuponkeja koskevalla suosituksella oli vaikutuksia jäsenvaltioihin. Useimmat jäsenvaltiot päättivät valvoa tiukemmin, että yksittäiset lentoyhtiöt ja matkapakettien järjestäjät soveltavat asianmukaisesti voimassa olevia sääntöjä.

39. Ensimmäinen luettelukohta – Kreikka muutti kansallista lainsäädäntöään esimerkiksi lentomatkestajien oikeuksien ja pakettimatkojen osalta rikkomusmenettelyn aloittamisen jälkeen: matkakuponkien 18 kuukauden voimassaoloaikaa koskevia sääntöjä ei enää sovelleta lentojen peruuttamisesta johtuviin korvausvaatimuksiin 1. syyskuuta 2020 alkaen.

Ks. tilintarkastustuomioistuimen huomautukset kohdassa 65.

41. Kolmas luettelukohta – Komissio ehdotti vuonna 2013 antamassaan ehdotuksessa, että käyttöön otettaisiin kansallisia täytäntöönpanoelimiä koskevat raportointivaatimukset.

44. Jäsenvaltioiden vastuulla on määrittää menojen painopisteet ja päättää, mihin tarkoituksiin ne haluavat myöntää tukea.

Kilpailuviranomainen roolissaan komission tehtävänä on tutkia, voidaanko tällainen valtiontuki katsoa sisämarkkinoille soveltuvaksi jonkin perustamissopimuksessa määrätyn perusteen nojalla.

Komission tehtävään kilpailun valvojana ei kuulu kannustaa jäsenvaltioita luomaan yhteyttä valtiontuen ja matkustajille maksettavien korvausten välillä.

Komissio totesi kuitenkin 13. toukokuuta 2020 antamassaan suosituksessa (EU) 2020/648, että jäsenvaltioilla on mahdollisuus myöntää tukea helpottamaan matkustajille ja matkailijoille maksettavien korvausten suorittamista.

48. Komission yhteinen vastaus kohtiin 48 ja 54:

Euroopan komissio ehdotti pandemian vaikutusten lieventämiseksi tilapäisesti sovellettavien valtiontukisääntöjen hyväksymistä maaliskuussa 2020. Lisäksi se ehdotti kohdennettua lainsäädäntöä, jolla lentoyhtiöt vapautetaan tilapäisesti EU:n lainsäädännön mukaisista lentoasemien lähtö- ja saapumisaikojen käyttöä koskevista velvoitteistaan. Se hyväksyi toukokuussa 2020 säännöt, joilla muutetaan lentoliikenneasetusta siten, että lentoyhtiöihin kohdistuvaa taloudellista painetta voidaan tilapäisesti helpottaa. Tilapäisissä taloudellisissa vaikeuksissa olevat lentoyhtiöt voivat tämän ansiosta säilyttää liikennelupansa.

58. Mainitut valtiontuen määrät vastaavat jäsenvaltioiden myöntämiä ja komission hyväksymiä tukia eivätkä välttämättä tosiasiallisesti maksettuja määriä.

63. Re-open EU -sivustolla annetaan tietoa kussakin jäsenvaltiossa voimassa olevista matkustusrajoituksista. Matkustajien oikeuksien kannalta keskeisiä verkkosivustoja ovat Sinun Eurooppasi -sivusto ja 1. maaliskuuta 2020 perustettu koronavirustoimia koskeva sivusto.

66. Kolmas luettelukohta – Komission toimiin sisältyivät myös ehdotukset neuvoston suositukseksi tai lainsäädäntöehdotukseksi (esim. koordinoitusta lähestymistavasta vapaan liikkuvuuden rajoittamiseen covid-19-pandemian johdosta 13 päivänä lokakuuta 2020 annettu neuvoston suositus (EU) 2020/1475, ehdotus EU:n yhteisestä sähköisestä matkustajatietolomakkeesta ja ehdotus asetukseksi ”digitaalisen vihreän todistuksen”

käyttöönnotosta) ja monet muut toimet, jotka on lueteltu koronavirustoimia koskevalla komission verkkosivustolla¹¹.

67. Ensimmäinen luetelmakohta – Komissio ehdotti jo vuonna 2013 sääntöjä, joiden tarkoituksena oli valmistautua paremmin lentomatkustajien oikeuksia koskevaan vakavaan kriisitilanteeseen (pakolliset varautumissuunnitelmat, tiukemmat täytäntöönpanosäännöt, selkeämpi valitusten käsittely). Tätä on nyt täydennetty kestävän ja älykkään liikkuvuuden strategian toimella 58¹², joka on tarkoitus toteuttaa vuoden 2021 viimeisellä neljänneksellä.

70. Komissio katsoo, että jäsenvaltioiden panos kansallisiin toimenpiteisiin on olennaisen tärkeä, ja pyytää jäsenvaltioita päivittämään säännöllisesti tietojaan matkustajien ja matkailijoiden pitämiseksi ajan tasalla.

71. Ensimmäinen luetelmakohta – Täytäntöönpano kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan.

Asetuksen (EY) N:o 261/2004 osalta komissio avustaa kansallisia täytäntöönpanoelimiä ja tarjoaa koordinoitua kansallisten täytäntöönpanoelinten kokousten kautta ja digitaalisen alustan (Wiki), jonka avulla voidaan vaihtaa tietoja ja tarvittaessa selvittää sääntöjen tulkintaan liittyviä ongelmia. Komissio on myös hyväksynyt tulkintaohjeet ja julkaisee säännöllisesti ajantasaisesti yhteenvedon tärkeimmistä oikeuskäytännöistä.

Komissio ehdotti vuonna 2013 myös parempia täytäntöönpanovälineitä. Tämä lainsäädäntöasia on ensisijainen käsiteltävänä oleva asia.

Komissio katsoo, että neuvostossa käytävät neuvottelut asetuksen (EY) N:o 261/2004 tarkistamisesta olisi käynnistettävä uudelleen mahdollisimman pian, ja se on korostanut lentomatkustajien oikeuksien tarkistamista ensisijaisena asiana, jota ei ole vielä käsitelty sen vuoden 2021 työohjelmassa. Komissio muistuttaa kulloisellekin puheenjohtajavaltiolle, että asian käsittelyä olisi jatkettava kiireesti neuvostossa.

Toinen luetelmakohta – Komission kestävän ja älykkään liikkuvuuden strategia sisältää jo matkustajien taloudelliseen suojeluun liittyviä toimia: ”Oikeudenmukainen liikkuvuus merkitsee myös matkustajien ja näiden oikeuksien suojelua. Laajamittaiset peruutukset covid-19-pandemian aikana osoittivat EU:n laajuisten sääntöjen sekä niiden yhdenmukaisen täytäntöönpanon ja valvonnan merkityksen. EU:n on autettava matkustajia, kun liikenteenharjoittajat menevät konkurssiin tai suuret rahoituskriisit koettelevat niitä, kuten covid-19-pandemian yhteydessä. Matkustajat, joiden paluu on viivästynyt, on autettava kotiin ja heidän matkalippunsa on lunastettava takaisin, jos liikenteenharjoittajat peruvat matkoja. Komissio tarkastelee eri vaihtoehtoja matkustajien suojelemiseksi tällaisilta tapahtumilta ja punnitsee niiden hyötyjä. Se esittää tarvittaessa lainsäädäntöehdotuksia.”

Kolmas luetelmakohta – Komissio muistuttaa, että se on suosittanut jäsenvaltioille matkakuponkien suojaamista. Se on myös maininnut EU:n tasolla käytävissä olevat toimenpiteet jäsenvaltioiden ja yritysten tukemiseksi tässä asiassa (13. toukokuuta 2020 annettu suositus matkakupongeista).

¹¹ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/timeline-eu-action_fi

¹² ”Liikennesektorin kriisiajan varautumissuunnitelman (varautumissuunnitelmien) laatiminen, myös terveysturvallisuutta koskevat ja operatiiviset toimenpiteet sekä keskeisten liikennepalvelujen määrittäminen”.

Neljäs luetelmakohta – Komissio katsoo, että välittäjien rooleja on selvennettävä. Se ehdotti jo vuonna 2013 joitakin sääntöjä, joiden tarkoituksena oli helpottaa lentomatrustajien oikeuksien täytäntöönpanoa ja valvontaa, kun osallisina on välittäjiä.

PÄÄTELMÄT JA SUOSITUKSET

75. Laajamittaiset peruutukset covid-19-pandemian aikana osoittivat EU:n laajuisten sääntöjen sekä niiden yhdenmukaisen täytäntöönpanon ja valvonnan merkityksen. Komissio sitoutui kestävän ja älykkään liikkuvuuden strategiassaan¹³ tarkastelemaan vaihtoehtoja matrustajien oikeuksien entistä yksinkertaisemman, johdonmukaisemman, yhdenmukaisen ja kriisinkestävän multimodaalisen kehityksen edistämiseksi sekä siitä saatavia hyötyjä.

76. Komissio katsoo, että covid-19-pandemian yhteydessä suurin ongelma on ollut liikenteenharjoittajien ja matkanjärjestäjien maksuvalmiuskriisi, joka on johtunut peruutusten määrästä, ja että kaikki liikenteenharjoittajat eivät ole ilmoittaneet matrustajille mahdollisuudesta valita käteiskorvauksen tai matkakupongin välillä.

Komissio katsoo, että välittäjien roolia lentomatrustajien oikeuksien koskevassa kysymyksessä on selvennettävä. Se arvioi myös vaihtoehtoja taloudelliseksi suojajärjestelmäksi, jolla matrustajien maksut suojataan tällaisilta kriiseiltä.

Komissio katsoo, että kansallisten täytäntöönpanoelinten lakisääteisen raportointivaatimuksen puuttuminen on pääsyy siihen, miksi tällaista yleiskatsausta ei ole helposti saatavilla. Komissio teki asiaa koskevan lainsäädäntöehdotuksen jo vuonna 2013.

Komissio on tällä välin hyödyntänyt käytettävissä olevia välineitä (EU Pilot -vuoropuhelut, kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä annetun asetuksen mukaiset toimet) saadakseen nämä tiedot. Nämä menettelyt ovat käynnissä.

Suositus 1 – Lentomatrustajien oikeuksia suojataan paremmin, ja niistä annetaan enemmän tietoa

- a) Komissio hyväksyy suosituksen.
- b) Komissio hyväksyy suosituksen.
- c) Komissio hyväksyy suosituksen.
- d) Komissio hyväksyy suosituksen.
- e) Komissio hyväksyy suosituksen.

78. Jäsenvaltiot eivät myöntäneet valtiontukea kaikille lentoyhtiöille ja pakettimatrustojen järjestäjille. Myös ne, jotka eivät saaneet valtiontukea, alkoivat maksaa korvauksia matrustajille komission ja jäsenvaltioiden toteuttamien tuki- ja täytäntöönpanotoimenpiteiden seurauksena.

Suositus 2 – Koordinoidaan kansallisia toimenpiteitä paremmin ja kytketään lentoyhtiöiden valtiontuki ja matrustajille maksettavat korvaukset tiukemmin toisiinsa

- a) Komissio hyväksyy suosituksen.
- b) Komissio hyväksyy suosituksen.

¹³ COM(2020) 789 final.

79. Sen valvominen, että lentoyhtiöt panevat täytäntöön matkustajien oikeudet, kuuluu ensisijaisesti jäsenvaltioille ja niiden kansallisille täytäntöönpanoelimille. Komission toimintamahdollisuudet rajoittuvat kansallisten täytäntöönpanoelinten toimien seurantaan. Komissio ehdotti jo vuonna 2013 uusia välineitä täytäntöönpanon tehostamiseksi. Kuten kestävän ja älykkään liikkuvuuden strategiassa ilmoitettiin, komissio tarkastelee uudelleen matkustajien oikeuksia koskevaa kehystä muun muassa sen kriisinsietokyvyn osalta.

Suositus 3 – Parannetaan välineitä ja lainsäädäntöä lentomatikustajien oikeuksien turvaamiseksi

- a) Komissio hyväksyy suosituksen.
- b) Komissio hyväksyy suosituksen.
- c) Komissio hyväksyy suosituksen.

Suositus 4 – Suositusten soveltaminen muihin liikennemuotoihin

Komissio hyväksyy suosituksen.